

Overdenking in de dienst voor kerk en wijk, Capelle-Schollevaar, 25 april 2010, 16.00 uur

Jaarthema: 'De Tien Geboden in Nederland'

Thema: 'Zwartwerken en illegaal kopiëren, is dat nou zo slecht?' n.a.v. het achtste gebod

Lezingen: Exodus 20: 15, Lukas 16: 10-13 en Markus 12: 1-12

1. 'Wat kan nog wel? Wat niet meer?'

Natuurlijk, we kennen ze allemaal, die situaties. 'Eigenlijk mag het niet, maar ja...' Je hebt een prachtige CD. En je hebt iemand op visite. 'Tjonge, dat is mooie muziek, zeg!' 'Zal ik een kopietje voor je branden? Wil ik best doen hoor, dat is zó gebeurd!' Intussen is er wel een artiest, voor wie de opbrengst van die muziek een belangrijke bron van inkomsten is. Sommige artiesten zijn steenrijk, maar juist in de muziek moeten velen hun inkomen maar een beetje bij elkaar zien te sprokkelen.

Of de tuin moet worden aangepakt. Na een jaar of tien, vijftien is de boel verzakt, en vies. 'O,' zegt de buurman, 'ik weet wel een mannetje, die doet het snel en goedkoop, in de avonduren, of op zaterdag. Hij doet het perfect!'

Maar Beun de Haas draagt niets af aan de Belastingdienst. Wat is het gevolg? Een nieuw kabinet staat voor de taak om miljarden te bezuinigen. In de zorg is er wéér minder personeel voor meer patiënten. Geen geld om te investeren in onderwijs. Als al het zwarte werk wit werd gedaan, dan was er geld genoeg voor de verpleeghuizen, en voor de scholen.

'Gij zult niet stelen.' Dat heeft te maken met allerlei vragen, van elke dag. Eerlijkheid. Ga je terug naar de winkel als de juffrouw aan de kassa je teveel heeft teruggegeven? Of laat je het lekker zitten?

Maar eerlijkheid heeft ook te maken met wereldwijde vragen. Welke prijs betalen wij voor de bananen uit Guatemala, en voor de koffie uit Brazilië? Wat betalen we voor onze grondstoffen, zoals bauxiet en rubber en koper en noem maar op? Hoe zit het met de kleding die je kopen? Zijn die kleren zo goedkoop, omdat er mensen veertien uur per dag hebben zitten naaien tegen een hongerloon? Diefstal vindt plaats in het klein en in het groot. Laten we dat vooral niet vergeten!

Hoe sta je daar nou in? In al die vragen? Hoe nauw neem je het? Bent u iemand, die daar heel precies in is? Die daar heel nauwgezet mee omgaat? Of denkt u: 'Nou, jongens, die Belastingdienst, daar betaal ik al genoeg aan. En die arme landen, ja sorry hoor, ik kan niet de hele wereld op mijn nek nemen.'

Het is vreemd, dat in de loop van de kerkgeschiedenis héél veel gesproken is over seksuele zonden, maar dat gesjoemel op het gebied van geld en bezit toch altijd wat meer door de vingers gezien is. Terwijl dit gebod glashelder is. 'Gij zult niet stelen', of in de Nieuwe Bijbelvertaling, nog korter: 'Steel niet.' Twee woorden maar. Net als in het Hebreeuwse origineel: twee woorden.

Waar trek je de grens? Wat kan nog wel? Wat niet meer? Een mannetje voor de tuin, zwart? Kan dat nog? Of niet meer? Ik kom daar straks op terug, maar via een omweg.

2. De ergste diefstal is: dat we denken dat ons leven en bezit van onszelf is!

We hebben het vandaag over het eigendomsrecht. Dat je het bezit van een ander eerbiedigt. dat je dus niet naar je

toehaalt wat niet van jou is. En juist daarom hebben we gelezen Markus 12: 1-12, de gelijkenis van de onrechtvaardige wijnbouwers. Als je dat verhaal zo leest, dan denk je: 'Wat een onbeschofte brutaliteit! Ongehoord! Mensen die een wijngaard pachten, en die vervolgens gewoon doen alsof die wijngaard van henzelf is. Hun eigendom! Ze dragen geen pacht meer af, geen huur, en als de eigenaar van de wijngaard mensen stuurt om zijn deel van de opbrengst op te halen (het staat allemaal in het contract), dan worden die mensen geslagen, mishandeld en zelfs vermoord!

Ten einde raad denkt de eigenaar: 'Wat moet ik doen?! Weet je wat ik doe? Ik stuur mijn zoon! Mijn eigen zoon, van wie ik zoveel houd! Voor hem zullen ze toch wel ontzag hebben?' Maar wat gebeurt er? De pachters zien de zoon, en denken: 'Hij is de erfgenaam! Als we hem doden, dan is de wijngaard van ons!'

Jezus tekent hier de kern van de zonde in deze wereld, het diepste wezen van het kwaad. En wat is nou die kern? Wat is de wortel van het kwaad? Dat is dit: dat wij als mensen deze wereld niet meer zien als Góds wereld, een wereld die wij in bruikleen krijgen, maar dat wij deze wereld zijn gaan

beschouwen als óns eigendom! 'Wat hebben wij met God te maken? Dit is onze wereld! En alle mensen die komen zeggen dat Hij recht heeft op de opbrengst van ons leven, die leggen we het zwijgen op!' De kern van de zonde, die is volgens Jezus dat wij het naar ons toegehaald hebben: deze wereld, met alles erop en eraan, en ook ons eigen leven. Zelfbeschikking, dat willen we. Dit lichaam is mijn lichaam, en ik bepaal zelf wat ik ermee doe. Het geld in mijn portemonnee, en op mijn rekening, dat is mijn geld, en ik bepaal wat ik ermee doe. De spullen in mijn huis? En mijn auto? Het is allemaal van mijzelf. Mijn leven? Het is mijn bezit! En als God in mijn leven komt, en vraagt om de opbrengst van mijn leven voor Hem – Wat betekenen ik voor Hem? Wat betekenen ik voor anderen? Wat draag ik bij? – dan wijzen we Hem de deur! 'Daar heeft U niets mee te maken! Dat bepaal ik zelf, het is mijn leven!'

Dat is nou de kern van de zonde, en van de breuk tussen hemel en aarde. Diefstal. Mensen die stelen wat van God is.

En wat is dan de kern van de oplossing? De kern van de oplossing is: verzoening tussen God en ons, als mensen. Verzoening, dat we buigen voor Hem. Inderdaad, Hij stuurde Zijn Zoon, en die Zoon is voor ons naar het kruis gegaan. Hij heeft al onze schuld uitgewist, en Hij wil met ons een nieuw begin maken.

Denk even aan dat verhaal van die wijnbouwers: de eigenaar van de wijngaard, gaat die verder met deze pachters, die zijn slaven en zelfs zijn zoon hebben vermoord? Natuurlijk niet! Hij sleept ze voor de rechtbank! Ze krijgen de doodstraf! Maar wat doet God? Hij gaat met ons wél verder! Hij stelt ons opnieuw aan in Zijn wijngaard. Alleen: dan moet er bij ons natuurlijk wel iets veranderd zijn. Totaal veranderd. Als wij dan weer aan het werk mogen, en we denken: 'Zo jongens, de wijngaard is weer van ons!', dan gaat het mis. God kan alleen met ons verder als we het erkennen: alles in ons leven is van Hem! Hij heeft ons vrijgekocht met het bloed van Christus! Jezus is

Heer! Hij heeft het nu voor het zeggen in ons bestaan! Alle is van Hem! Hij geeft het mij in bruikleen, maar het is van Hem: mijn lichaam, mijn talenten, mijn tijd, mijn geld, al mijn bezit! Mijn computer is niet van mij, maar van Jezus Christus. Ik mag 'm gebruiken, en dat doe ik met plezier, maar hij is van Jezus. En de boeken in mijn kast, die zijn van Jezus. Mijn auto is van Jezus. En mijn geld is van Jezus. Sterker nog: ik zelf ben van Jezus! Als ik gedoopt ben, staat de naam van God op mijn voorhoofd geschreven.

Even voor de goede orde: het is dus niet een soort goede daad van mij, een soort offer, als ik mijzelf geef aan God. Of als ik mijn geld aan Hem toewijd. Nee, als ik dat doe, dan herstel ik de rechtvaardige verhoudingen. Zo was het vanaf het begin: God is Eigenaar van mijn leven, en van mijn bezit. Ik dacht dat het van mijzelf was. Maar op het moment dat ik christen word en het weer teruggeef, dan is de juiste orde hersteld.

3. Waarom is stelen zo erg?

En nu het stelen. Wat is er nou zo erg aan stelen?

Ten eerste denk jij als mens, dat jouw bezit (wat dus niet jouw bezit is, maar Gods bezit) groter gemaakt moet worden door oneerlijke praktijken. Met behulp van de duivel en zijn leugens wil je het bezit van God vergroten? Voelt u wel dat dat volstrekt belachelijk is, en een belediging van Gods naam?

Ten tweede is het een blijk van wantrouwen naar God. Als je steelt, dan zeg je daarmee: 'Ik vertrouw er niet op, dat God mij genoeg in bruikleen geeft om van te leven. Ik moet er zelf nog wat bijgraaien.' Dat is een klap in Gods gezicht: wantrouwen.

Ten derde ben je niet meer bruikbaar voor God. Zijn naam staat op je voorhoofd! Je bent in Zijn dienst! En als je dan oneerlijk bent, dan is het honderd keer zo erg als wanneer je géén christen bent. Lukas 16, we hebben het gelezen: 'Wie betrouwbaar is in het geringste, is ook betrouwbaar als het om veel gaat, en wie oneerlijk is in het geringste is ook oneerlijk als het om veel gaat. Als jullie onbetrouwbaar blijken in de omgang met de valse mammon, wie zal jullie dan werkelijk belangrijke dingen toevertrouwen?'

Als je niet eerlijk kunt omgaan met het bezit van een ander, hoe kan God je dan gebruiken om iets te betekenen voor de ziel van die ander?

4. Niet stelen, maar delen!

En nu zijn we weer terug bij de vragen van het begin. Tot hoever kun je gaan? Wat is nog verantwoord, naar de Belastingdienst, en wat betreft dat illegaal kopiëren, en als het gaat om spullen uit arme landen, die toch ook met kinderarbeid zijn gemaakt? Voelt u wel dat het in de ogen van God een walgelijke vraag is? 'Hoe ver kan ik gaan?' Alsof het mooi is om zo ver mogelijk in het grijze gebied te komen, en toch nog nèt, nèt niet al te erg te zondigen. Die houding is voor God een doorn in Zijn oog! Als je hebt ontdekt dat je zélf van God bent, en dat ál je bezit van God is, dan draai je het hélemaal om! Dan wil je geen dúbbeltje oneerlijk in je zak hebben, en dan ga je héél andere vragen stellen: 'Hoe kan ik dat bezit van God delen met anderen? Hoe kan ik het zó gebruiken, dat God er blij mee kan zijn? Hoe zou Jezus dat doen, als Hij in mijn plaats stond?'

Tegenover stelen staat géven! En als wij geven, dan geven wij niet van óns bezit, maar dan zeggen we: 'De HERE heeft mij dit in handen gegeven, om er iets goed mee te

doen. Ja, een deel ervan heb ik nodig voor mijn eigen levensonderhoud, en voor de mensen voor wie ik verantwoordelijk ben. Maar ik moet ik niet alsof het allemaal voor mijzelf is.' Je eet toch ook niet op een feestje de hele koekschaal leeg? Je eet toch ook niet de hele taart op? Als de gasther of gastvrouw jou een schaal in handen geeft, om naar de kamer te brengen waar de gasten zijn, dan is het toch ráár om te denken dat dat jóúw schaal is? En als de Heer van hemel en aarde jou een zak geld geeft, dan is het toch ráár om te denken dat jij dat allemaal voor je eigen consumptie mag uitgeven?

Over koning David staat iets heel moois in de Bijbel. Koning David zamelt goud en zilver in, van het volk Israël? Waarom? Omdat hij voorbereidingen treft voor de bouw van de tempel in Jeruzalem. God heeft gezegd: 'David, Ik wil niet dat jij die tempel bouwt, jij hebt zoveel oorlogen gevoerd, laat jouw zoon Salomo dat doen.' En zo staat David daar, met een enorme voorraad goud en zilver, en zelf heeft hij daar fors aan bijgedragen. En dan gaat David bidden. Wat zegt hij? 1 Kronieken 29. 'U, HEER, bent groots en machtig, vol luister, roem en majesteit. Alles in de hemel en op aarde behoort U toe, HEER, U bezit het koningschap en de heerschappij. Roem en rijkdom zijn van U afkomstig, U heerst over alles. Daarom danken wij U, onze God, en prijzen wij Uw luisterrijke naam. Wat ben ik, en wat is mijn volk, dat wij in staat zijn gebleken zo veel kostbaarheden af te staan? Alles is van U afkomstig, en wat wij U schenken komt uit Uw hand.'

5. Stel God maar op de proef!

Niet graaien, maar geven! In de Bijbel zegt God heel duidelijk, dat daar zegen op rust. En alle kinderen van God hebben dat altijd ervaren, de eeuwen door. In Maleachi 3 zegt God tegen Zijn volk, het volk van Juda: 'Jullie bestelen Mij! Jullie houden de tienden achter, en de heffingen! Je geeft Mij niet wat is afgesproken in ons bondgenootschap. En dan zijn jullie ook nog chagrijnig omdat de oogst mislukt!' En wat zegt God dan, Maleachi 3: 10: 'Stel Mij maar eens op de proef – zeg de HEER van de hemelse

machten. Breng alle tienden naar Mijn voorraadkamer, zodat er voedsel in Mijn tempel is, en zie dan of Ik niet de sluisen van de hemel voor jullie open en zegen in overvloed op jullie land laat neerdalen.'

Dat is het! Wie Jezus

Christus volgt, gaat tot het uiterste om eerlijk te zijn. Natuurlijk, je kunt niet bij elk kledingstuk nagaan of het gemaakt is met kinderarbeid, jammer genoeg weet je dat vaak niet. Maar wat je wél weet, daar kun je naar handelen. Zo integer als maar enigszins mogelijk is. Je beheert niet je eigen vermogen, je beheert Gods vermogen, en dat is een heilige taak. Wie het zó ziet, zal niet stelen, maar delen. Niet graaien, maar geven.

'Stel Mij maar eens op de proef', zegt de HERE God. Diefstal, zwart werken, illegaal kopiëren, uitbuiten van mensen, dichtbij of ver weg, daar kán geen zegen op rusten. Maar wie geeft, ruimhartig, komt nooit tekort! Nooit! Amen.

